

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อเว็บไซต์หนังสือพิมพ์บ้านเมือง" ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์
2. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ออนไลน์
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของข่าว
4. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร
5. ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ
6. ทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสาร
7. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ผู้รับสารแต่ละคนนั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันในหลายๆด้าน โดยเฉพาะลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และสถานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2546, หน้า 115-116)

1. อายุหรือวัย เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันเรื่องความคิด และพฤติกรรม บุคคลที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารจากบุคคลที่มีอายุน้อยและบุคคลที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อการสื่อสารเปลี่ยนไปเมื่อตนมีอายุมากขึ้น

2. เพศ ความแตกต่างทางเพศทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มและความต้องการที่จะรับและส่งข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชาย ไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดจากการรับข่าวสารนั้นด้วย

3. การศึกษา เป็นลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารดังนั้นคนที่ได้รับการศึกษาแตกต่างกัน ยุคสมัยที่ต่างกัน ระบบการศึกษาที่ต่างกัน สาขาวิชาที่ต่างกัน จึงมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกันไปอีกด้วย คนที่มีการศึกษาสูงจะ

ได้เปรียบในการเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้ เนื่องจากคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายๆ เรื่อง และสามารถเข้าใจสารได้ดี จึงเป็นผลทำให้คนการศึกษาสูงจะเลือกใช้สื่อมากกว่าคนมีการศึกษาต่ำ

4. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมหมายถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติและชาติพันธุ์ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว ทำให้คนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน มีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิด ค่านิยม และความสนใจที่แตกต่างกัน

จากแนวคิดแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะที่แตกต่างกันของบุคคล ทำให้สารที่ได้รับนั้นส่งผลที่แตกต่างกันออกไป และพฤติกรรมการรับสารก็มีแนวโน้มว่าจะแตกต่างกัน โดยคุณลักษณะเหล่านี้จะถูกนำมาใช้ในงานวิจัยต่อจากนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ออนไลน์

มณฑิรศ อินสาร (2539, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ออนไลน์(Online newspaper) ไว้ว่า หมายถึง สื่อที่มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ออนไลน์หรือผ่านทางคลื่นไฟฟ้าปรากฏทางจอคอมพิวเตอร์ หรือจอโทรทัศน์ ผู้รับสารสามารถเลือกอ่านข่าวได้ทางเครื่องมือปลายทางเมื่อไหร่ก็ได้ เพียงแต่เปิดรหัสสาร (Web Site) ตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว การรายงานข่าวเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ผู้รับจะทราบความเคลื่อนไหวของสังคม

กาญจนา กาญจนเทวี (2542, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ ออนไลน์ หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอในรูปแบบ (world wide web) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รูปแบบการนำเสนอในลักษณะเว็บไซต์นั้นจะใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลในลักษณะ hypertext make-up language (HTML) กล่าวคือ เมื่อเปิดหน้าจอแรก (Homepage) ของหนังสือพิมพ์จะพบกับหัวข้อข่าวที่นำเสนอในลักษณะตัวเน้น (highlight word) ที่ผู้อ่านสามารถคลิกเมาส์ที่ตัวหนังสือเหล่านั้น โปรแกรมเบราว์เซอร์จะดึงข้อมูลที่อยู่ภายใต้คำเน้นนั้นๆ ออกมาโดยอัตโนมัติ ผู้อ่านสามารถใช้วิธีเดียวกันนี้ในการเลือกอ่านข่าวอื่นต่อไป

ลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์ออนไลน์

จากลักษณะเฉพาะของสื่ออินเทอร์เน็ต โรเจอร์ (Roger, 1986) การนำเสนอเนื้อหาบนเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ออนไลน์นั้นมีลักษณะเฉพาะตัว และสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactively Model) เช่นการคลิกเมาส์ไปยังหัวข้อข่าวเพื่อเรียกอ่านข้อมูลเพิ่มเติม หรือ การร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านแบบสำรวจความคิดเห็น หรือการส่ง Email ให้บรรณาธิการ เป็นต้น

2. การผสมผสานของสื่อ (Multimedia Model) คือการนำเสนอเนื้อหาทั้งในรูปแบบข้อมูล ภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว หรือ เสียงเช่น การนำเสนอคลิปวีดีโอบนเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ หรือภาพเคลื่อนไหวในหนังสือพิมพ์

3. ความเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ (Continuous Change) เป็นคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่จะดึงดูดให้ผู้อ่านติดตามข่าวสารอยู่เป็นประจำ เช่นการใส่ข่าวสารใหม่ๆ ที่เว็บไซต์ทุกชั่วโมง

4. การใช้งานง่าย (Easy of Navigation) คือความเข้าใจง่ายในการเข้าถึงข้อมูลบนเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์เมื่อต้องใช้งานร่วมกับโปรแกรมบราวเซอร์ เช่น มีไอคอนหน้าจอแรก หรือ ไอคอนหมวดหมู่ข่าวต่างๆ อยู่ด้านข้าง เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้อ่านสามารถกดอ่านหัวข้อต่อไปได้ โดยไม่ต้องย้อนกลับมาที่หน้าจอแรก การอำนวยความสะดวกในการอ่านจะช่วยให้ผู้อ่านไม่เกิดความสับสนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

แนวโน้มของหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ระยะแรกหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีการนำเสนอ 3 รูปแบบ คือการนำเสนอข่าวสาร เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์กระดาษ และการเสนอข่าวสารแบบผสมผสานด้วยการนำเสนอ เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์กระดาษส่วนหนึ่ง ต่อมาหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีแนวโน้มแยกออกจากองค์กรหนังสือพิมพ์ปกติเพื่อให้งานคล่องตัวขึ้นแต่ยังคงใช้แหล่งข่าวร่วมกับหนังสือพิมพ์เดิมอยู่แล้วและมีแนวโน้มการนำเสนอข่าวในลักษณะมัลติมีเดีย มีการ เพิ่มปฏิสัมพันธ์มากขึ้น พร้อมเสนอข่าวสารูปในลักษณะข่าวคั่นทุกต้นชั่วโมง

แนวโน้มของการพัฒนาหนังสือพิมพ์ออนไลน์เริ่มมีการพัฒนาไปสู่ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 คือ มีการใช้แหล่งข่าวจากหนังสือพิมพ์ปกติส่วนหนึ่ง เพิ่มบริการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข่าวละมีเนื้อหาข่าวเองส่วนหนึ่งโดยที่เสนอนี้จะปรากฏเฉพาะในเว็บไซต์เท่านั้น ไม่ปรากฏในหนังสือพิมพ์กระดาษ ส่วนหนังสือพิมพ์ออนไลน์ที่ก้าวสู่ระยะที่ 3 คือ นำเสนอบนเว็บไซต์เพียงอย่างเดียว (ศุภนิธย์ วงศ์ทางสวัสดิ์, 2549, หน้า 7)

แนวคิดการเปิดรับหนังสือพิมพ์ออนไลน์

แนวคิดการเปิดรับหนังสือพิมพ์ออนไลน์นี้มีพื้นฐานมาจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ปัจจุบัน (Traditional Media) แคลิป์เปอริ (Klapper, 1990) กล่าวถึงทฤษฎีการสื่อสารเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารไว้เป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

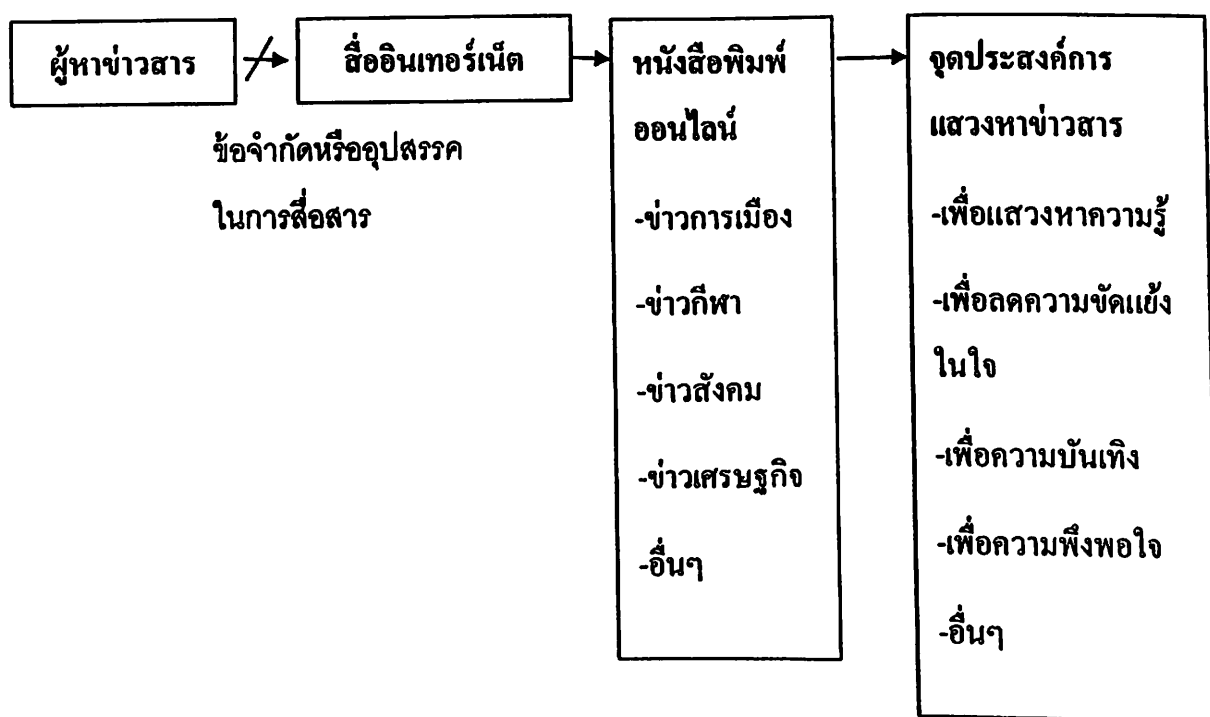
1. ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับตามความสนใจและความต้องการ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน

2. ผู้รับสารจะเลือกให้ความสนใจเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิมของตน

3. ผู้รับสารจะเลือกตีความข่าวสารให้สอดคล้องกับทัศนคติ และประสบการณ์เดิมของตน ทั้งยังเลือกจดจ่อเนื้อหาสาระระในสภาวะที่ต้องการจำเข้าไว้เป็นประสบการณ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการแสวงหาข่าวสารของผู้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ออนไลน์ได้ ดังนี้

หาช่องทาง

ภาพที่ 2.1 กระบวนการแสวงหาข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จากภาพแสดงให้เห็นว่าผู้แสวงหาข่าวสารเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งอาจพบกับอุปสรรคในการเชื่อมต่อ เช่นความล่าช้าของโมเด็ม ซึ่งเป็นอุปกรณ์ในการต่อเชื่อมสู่ระบบอินเทอร์เน็ต หรือเสียงรบกวน (Noise) ในสายโทรศัพท์ อุปสรรคต่างๆนี้อาจส่งผลต่อความล่าช้าของการได้รับข้อมูลหรือถูกตัด (Disconnect) จากระบบอินเทอร์เน็ต

ข้อจำกัดของหนังสือพิมพ์ออนไลน์

จากการศึกษาของ ไชเรโก (Syrsko, 1994) พบว่าหนังสือพิมพ์ออนไลน์กลับมีข้อจำกัดในการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์บนเว็บไซต์ แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะเป็นสื่อมวลชน ประเภทแรกที่ปรากฏอยู่บนตัว WWW ก็ตาม ทั้งนี้เป็นเพราะสื่อหนังสือพิมพ์ยังยึดติดกับประเพณีด้านรูปแบบและหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ คือมุ่งเน้นให้ข่าวสารทำให้การนำเสนอเนื้อหาพร้อมทั้งภาพนิ่งเป็นสิ่งที่เพียงพอแล้วสำหรับเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ ออนไลน์ นอกจากนี้ Syrsko ยังระบุถึงสาเหตุอีกประการหนึ่งว่าเป็นเพราะการมุ่งเน้นเนื้อหาข่าวสารที่ต้องทันสมัยและสดใหม่ทุกวันทำให้ผู้ผลิตสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์ไม่มีเวลามากพอที่จะคำนึงถึงการสร้างสรรค์ใหม่ๆ

แม็คอดัม (McAdams, 1994) กล่าวถึงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของเว็บไซต์หนังสือออนไลน์ ยังยึดติดอยู่กับการนำเสนอเรื่องแบบเดิมๆ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของ World Wide Web จะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีลูกเล่นต่างๆ มากมายก็ตาม จะเห็นได้จากการออกแบบเว็บไซต์ถึงแม้โปรแกรมที่สามารถสร้างภาพเคลื่อนไหว เช่น Animation Gifs หรือ Java Script แต่หนังสือพิมพ์กลับไม่ให้ความสนใจ สาเหตุเป็นเพราะหนังสือพิมพ์ได้สร้างกระแสดังเดิมว่า "Design is fix, it is content that change" หรือรูปแบบคงที่ เนื้อหาเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของข่าว

การพิจารณาคุณภาพของข่าวนั้นมักจะดูที่คุณสมบัติของข่าวนั้นๆว่ามีความครบถ้วนตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (วาริศล พลายนบัว, 2544)

1. ข่าวที่ดีจะต้องมีความถูกต้อง (Accuracy)

หมายถึง ข้อเท็จจริงทุกประการที่ปรากฏในข่าวไม่ว่าจะเป็น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ ยศ ตำแหน่ง วันที่ คำให้สัมภาษณ์ของแหล่งข่าวทุกคำ จะต้องได้รับการตรวจสอบจนแน่ใจแล้วว่าถูกต้องและครบถ้วน ข้อเท็จจริงเหล่านั้นในความเห็นของผู้สื่อข่าวบางคนอาจเห็นว่าไม่สำคัญเท่าไรนัก หากผิดพลาดไปบ้าง แต่ในความรู้สึกของผู้ตกเป็นข่าวและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าว

รวมทั้งผู้อ่านที่ใกล้ชิด และรู้เรื่องราวที่เกิดเป็นข่าวนั้นมาตลอดแล้ว ความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้อ่านมักจะตัดสินใจว่าควรเชื่อถือศรัทธาหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งหรือไม่ จากประสบการณ์ที่ได้อ่านและพบเห็นข้อบกพร่อง ความผิดพลาดของหนังสือพิมพ์

2. ข่าวที่ดีต้องมีความสมดุลและเที่ยงธรรม (Balance and Fairness)

ความเที่ยงธรรมนี้หมายถึง ในการเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เป็นข่าวนั้น ข่าวที่ดีต้องรับใช้ผู้อ่านที่เป็นสาธารณชน ไม่ควรรับใช้นุคคล หรือกลุ่มบุคคล กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งคำร้องขอเป็นพิเศษของคนเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าข่าวนั้นเป็นข่าวที่เป็นปัญหาสาธารณะ มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป นอกจากนั้นในการรายงานข่าวเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เป็นปัญหาสาธารณะ ข่าวที่ดีจะต้องนำเสนอประเด็นสำคัญ ซึ่งคู่กรณีคือฝ่ายเสนอและฝ่ายคัดค้านได้แสดงความคิดเห็นออกมาในลักษณะที่มีความสมดุลกัน

3. ข่าวที่ดีต้องจะมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity)

ข่าวที่มีความเป็นภาวะวิสัยหมายถึง ข่าวที่ปราศจากอคติส่วนตัวของผู้สื่อข่าวเนื่องจากข่าวนั้นเป็นการรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ตามที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นมิใช่รายงานเหตุการณ์ตามสื่อข่าวปรมาณจะทำให้เป็น ถึงแม้ว่าผู้สื่อข่าวจะมีความเชื่อมั่นส่วนตัว มีความสนใจ และมีความเกี่ยวพันเป็นส่วนตัวขัดแย้งกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ตาม ตาเมื่อต้องรายงานข่าวเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกับความรู้สึกส่วนตัวนั้น ผู้สื่อข่าวจะต้องละทิ้งความรู้สึกดังกล่าวไปเสีย และรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์นั้นโดยปราศจากอคติ และอย่างตรงไปตรงมาตามที่เกิดขึ้นแล้วให้ผู้อ่านและละคนค้นหาความจริงในข่าวด้วยตัวผู้อ่านเอง

4. ข่าวที่ดีจะต้องมีความง่าย กระทัดรัดและชัดเจน (Simplicity Conciseness and Clearness) ข่าวที่มีคุณภาพจะต้องเขียนอย่างรัดกุม กระทัดรัด ง่ายต่อการอ่าน ไม่เยิ่นเย้อยืดเยื้อที่สำคัญคือ ข่าวที่มีคุณภาพจะต้องกระชับชัดเจน ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ทันที โดยไม่ต้องอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีก

ประเภทของข่าว

วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilber Scharamm, 1999, p34 อ้างถึงใน จอห์น วุทธิกรรมรักษา, 2536: หน้า 22) ได้แบ่งข่าวออกเป็น 2 หลักๆดังนี้

1. ข่าวหนัก (Hard news) เป็นข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความรู้มากกว่าความบันเทิง เป็นเรื่องราวที่เข้าใจยาก ผู้อ่านต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆจึงจะเข้าใจได้ และผู้อ่านจะต้องคิดและไตร่ตรองหลังการอ่านข่าวนั้นแล้ว ได้แก่ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น

2. ข่าวเบา (Soft news) หมายถึงข่าว ที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความบันเทิงมากกว่าความรู้ เป็นเรื่องเป็นราวที่เข้าใจง่ายให้ความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าจะสร้างภูมิปัญญาผู้อ่านไม่จำเป็นต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ก็สามารถเข้าใจได้ทันทีไม่ต้องนำไปคิดต่อ ได้แก่ ข่าว อาชญากรรม ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง หรือข่าวตลกขบขัน

โดยสรุปแล้ว ข่าวที่มีคุณภาพ ควรจะเป็นข่าวที่มีความถูกต้อง ในด้านของภาษา และ ข้อมูล นอกจากนั้นการเขียนรายงาน ควรจะเขียนเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น ไม่ควรใส่ หรือแทรกความคิดเห็นส่วนตัว เพราะอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิด

4. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจัดเป็นแนวคิดเบื้องต้นที่สะท้อนถึง กระบวนการสื่อสารขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ข่าวสารจึงจำเป็นสำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน สังคมปัจจุบันในสถานการณ์ที่คลุมเคลือ ความต้องการข่าวสารยิ่งเพิ่มมากขึ้น ทำให้มนุษย์มีการ เปิดรับข่าวสารมากขึ้น

เบ็คเกอร์ (Becker, 1979 อ้างถึงใน นภาพรรณ อาษาเพชร, 2547, หน้า 10) ได้ให้ ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร โดยจำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารดังนี้

1. การแสวงหาข้อมูล (information seeking) กล่าวคือ บุคคลแสวงหาข่าวสารเพื่อ ต้องการให้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีความคลั่งคลึงกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

2. การเปิดรับข้อมูล (information receptivity) กล่าวคือ บุคคลเปิดรับข่าวสารเพื่อ ต้องการทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจเพื่ออยากรู้เช่น การเปิดดูรายการโทรทัศน์ หรือขณะอ่าน หนังสือพิมพ์ หากมีข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ก็จะทำให้ความเอาใจใส่อ่าน หรือดูเป็นพิเศษ

3. การเปิดรับประสบการณ์ (experience receptivity) กล่าวคือบุคคลเปิดรับข่าวสาร เพื่อตอบสนองของความต้องการ การทำ หรือความต้องการเรียนรู้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

เมอร์ลินและโรเวนสัน (Merril and Lowenstin, อ้างถึงใน นรเศรษฐ์ เจียมจิโรจน์, 2542, หน้า 21) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อไว้ว่าเกิดได้จาก

1. ความเหงา สื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาได้ดี เพราะไม่สามารถสร้างแรงกดดันในการ สนทนาหรือสังคมแก่ผู้รับ

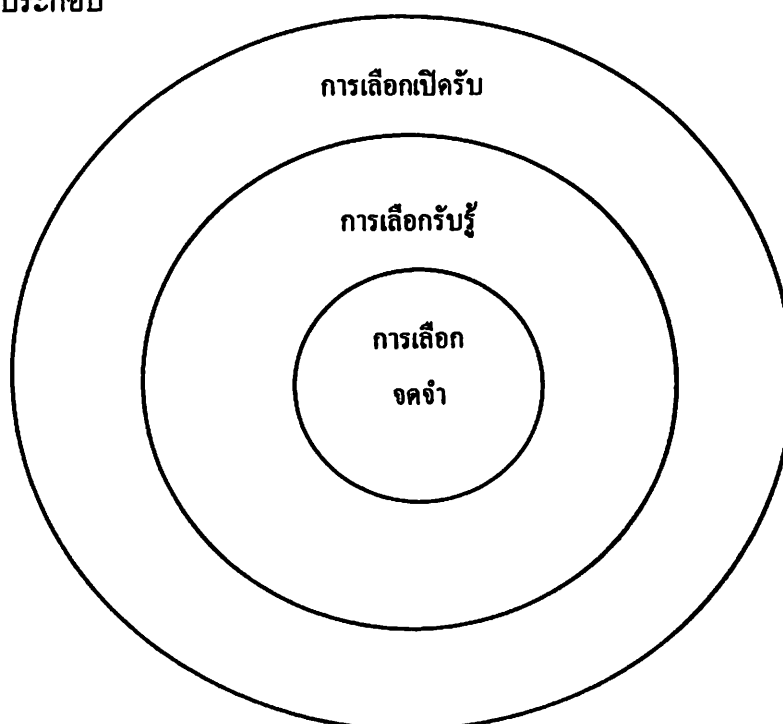
2. ความอยากรู้อยากเห็น มนุษย์ทุกคนอยากรู้อยากเห็น โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวในที่สุดไปจนถึงสิ่งที่ห่างกับตัวเองมากที่สุดตามลำดับ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถที่จะตอบสนองสิ่งเหล่านี้ได้

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง มนุษย์ทุกคนจะเสาะแสวงหาและใช้ข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองทั้งในแง่ของการเสริมสร้างบารมี การช่วยให้ตนเองเกิดความสะดวกสบาย หรือสนุกสนานบันเทิง

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนทั่วไป ผู้รับข่าวสารแต่ละคนจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการ และทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

กระบวนการเลือกรับสาร

แอตคิน (Atkin, 1973 อ้างถึงในพีระ จีระโสภณ, 2541, หน้า 637) กล่าวว่า บุคคลที่เลือกเปิดรับข่าวสารมาก ยังมีหูตาท้าวกวไกล มีความรู้และความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่ทันสมัย หันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อยในการรับรู้ข่าวสารนั้น ผู้รับสารจะมีกระบวนการการเลือกสรร (Selective Exposure) ซึ่งกระบวนการการเลือกรับสาร จะเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filter) ข่าวสารใน การรับรู้ของมนุษย์เรา ซึ่งแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วยเครื่อง 3 ชั้นดังภาพประกอบ

ภาพที่ 2.2 กระบวนการเลือกสรรการรับรู้ข่าวสาร

การเลือกเปิดรับหรือสนใจ (Selective Exposure of Selective Attention) หมายถึง การที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยบุคคลมักแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึนึกคิดของตนเอง ทั้งนี้เพราะ การที่ได้รับข่าวสารที่ไม่ลงรอย กับความเข้าใจหรือทัศนคติของตนนั้นจะก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางจิตใจ หรือความไม่สบายใจที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องกันทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception of Selective Interpretation) เมื่อบุคคลรับข่าวสารที่สนใจแล้วตีความหมาย ตามความเข้าใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ ตามสภาวะทางร่างกาย สภาวะทางอารมณ์และจิตใจของตนเองในขณะนั้นเป็นต้น

การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารที่ตรงกับความต้องการและทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่าบุคคลต่างๆจะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารด้วยสาเหตุต่างกันไปได้แก่ ความเหงา ทั้งนี้เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม และต้องการมีเพื่อน ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพังต้องหันมาสื่อสารกับผู้อื่น ความอยากรู้อยากเห็น เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณในการรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ประโยชน์ของตนเอง อาจจะได้รับรู้ ความสนุกสนาน ความสุขกายสบายใจ

นอกจากนั้น แอทกิน (Atkin, 1973 อ้างถึงใน เสรี วงษ์มณฑา, 2541, หน้า 639) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่าง ผลตอบแทน (Reward Value) กับการลงทุนลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพัน (Liabilities) ที่ตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ได้รับกว่าการลงทุนลงแรง หรือต้องใช้ความพยายามในการรับรู้ หรือทำความเข้าใจแล้วบุคคลก็อาจจะเพิกเฉยต่อข่าวสารนั้น Atkin ยังชี้ให้เห็นอีกว่า การแสวงหาข่าวสารหรือความต้องการสื่อมวลชนของปัจเจกบุคคลนั้น คือต้องการได้รับข่าวสาร และความบันเทิง ซึ่งความต้องการข่าวสารนั้นเกิดจากความไม่รู้ หรือไม่แน่ใจของปัจเจกบุคคลที่มาจาก

1. การมองไม่เห็นความสอดคล้องต้องกันระหว่างระดับความรู้ของปัจเจกบุคคลขณะนั้น กับระดับความต้องการที่อยากรู้อยากเห็นสิ่งแวดล้อมภายนอก (Extrinsic Uncertainty) และโดยเฉพาะถ้าเป็นสิ่งสำคัญก็ยิ่งมีความอยากรู้อยากเห็นสูง ความสนใจสูง

2. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากมนุษย์เราจะยึดติดกับกลุ่มสังคม ที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆก็

จาม นั่นคือ มักจะคล้อยตามกลุ่มในด้านความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมเพื่อเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบสื่อสารเลือว่าลักษณะต่างๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงกับการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าวแตกต่างกันด้วย

สรุปได้ว่าพฤติกรรมในการเปิดรับนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดภายในจิตใจ ขณะรับข่าวสาร โดย การเปิดรับนั้นเริ่มจาก การยอมรับข่าวสารที่ตรงกับ ความเห็นความพอใจ ทัศนคติ และ ประโยชน์ซึ่งจะเกิดแก่ตัวผู้รับสารเอง ซึ่งจะมีกระบวนการเลือกการเปิดรับ ทำหน้าที่ในการกรองข่าวสาร เพื่อที่จะ แยกข่าวสารที่ไม่ส่งผลประโยชน์ต่อผู้รับสารเอง และจะเหลือข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ ที่จะเก็บไว้จดจำและนำไปใช้ประโยชน์

5. ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ

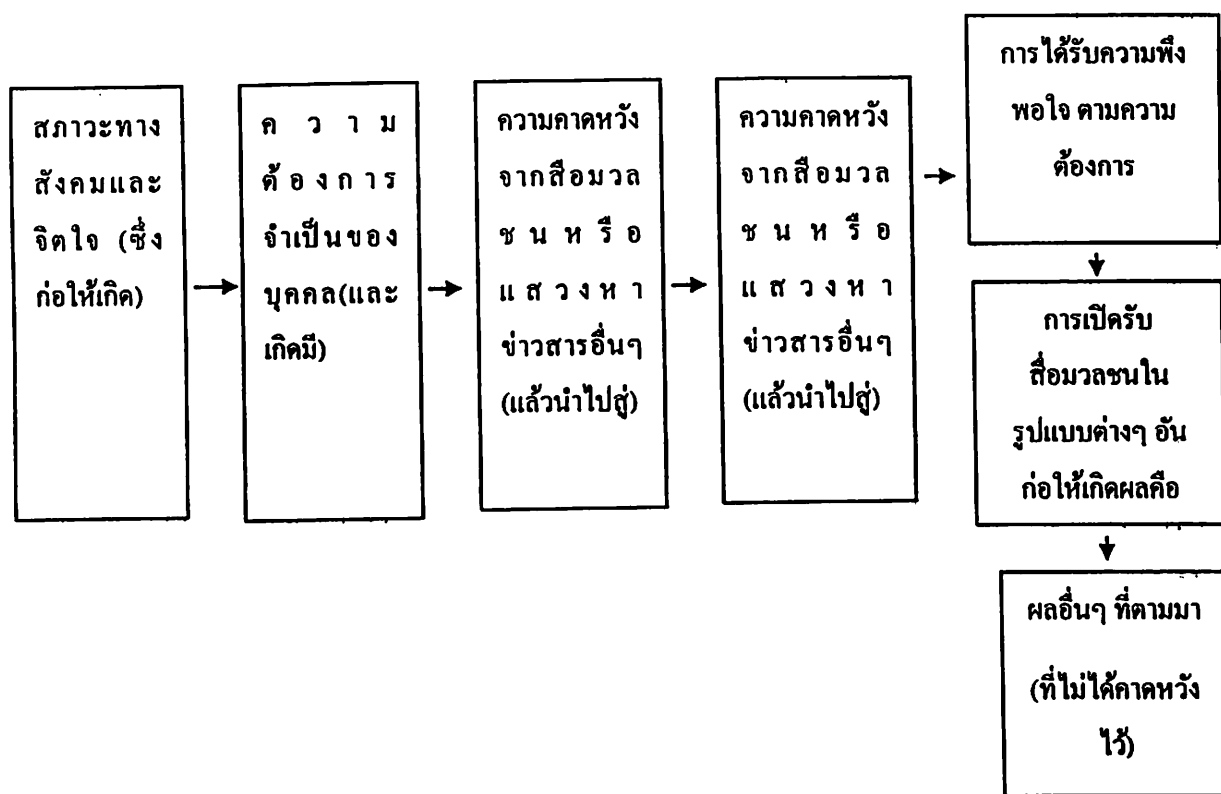
การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้สื่อมวลชนของผู้รับสารเกิดจากความเชื่อที่ว่าผู้รับสารจะเลือกรับสารที่มีความสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของตนเอง

แคทซ์ (Katz) บลูมเลอร์ (Blumler) และเกอร์วิทซ์ (Gurvitch) อ้างใน พีระ จิรโสภณ (2541) ได้อธิบายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการสื่อสารของผู้รับสารดังนี้

แนวทางการศึกษาการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจคือการคือการศึกษาผู้รับสารเกี่ยวกับ

1. สภาวะทางสังคมและจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิด
2. ความต้องการจำเป็นของบุคคล และเกิดมี
3. ความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแสวงหาข่าวสารอื่นๆ แล้วนำไปสู่
4. การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ อันก่อให้เกิดผลคือ
5. การได้รับความพึงพอใจ ตามความต้องการ
6. ผลอื่นๆ ที่ตามมาซึ่งอาจจะไม่ใช่ผลที่ตั้งเจตนาไว้ก็ได้

องค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวกับแนวคิดในเรื่องการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนตามที่กล่าวมาแสดงให้เห็นรูปแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 แบบจำลองการสื่อสารของ Katz

แบบจำลองการใช้ประโยชน์ การได้รับความพึงพอใจได้อธิบายกระบวนการการรับสารในการสื่อสารมวลชนและสารใช้สื่อมวลชนโดย ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเลือกบริโภคสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเองแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์มีความตั้งใจใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจของตนเองด้วยเหตุผลต่างๆกัน

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อ เพื่อเป็นประโยชน์และความพึงพอใจนี้เป็นการศึกษาในแง่ของการให้ความสำคัญแก่ประโยชน์ของสื่อที่มีต่อผู้รับสาร โดยที่ผู้รับสารเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดว่าตนเองมีความต้องการข้อมูลข่าวสารนั้นเพื่ออะไรมีความน่าเชื่อถือในเรื่องอะไร และข่าวสารอะไรที่เขาต้องการจากสื่อ สารที่ได้เหล่านั้นตอบสนองความต้องการของตนหรือไม่ และสารอะไรที่จะตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตน (ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2534, หน้า 6)

ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อเป็นประโยชน์และความพึงพอใจ เปลี่ยนความสนใจจากความตั้งใจของผู้สร้างข้อความมาเป็นความต้องการของผู้ใช้สื่อ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการทางสังคมและจิตวิทยาของผู้ใช้ทฤษฎีนี้ อธิบายว่านอกจากความต้องการขั้นพื้นฐาน 5 อย่าง ที่มาส

โลว์ กล่าวไว้คือ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการความนับถือ และความต้องการความสำเร็จในชีวิตแล้ว มนุษย์มีความต้องการอีก อย่างหนึ่งคือ ความต้องการอยากจะเรียนรู้ (Need for Cognition) ซึ่งเป็นการที่จะแสวงหาระเบียบ และความเข้าใจสภาพแวดล้อมตนเอง ความต้องการอยากจะเรียนรู้นี้เป็นแรงผลักดันที่มนุษย์เรา เรียนรู้มาจากการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม การศึกษาแบบนี้เป็นการยอมรับว่ามนุษย์เราจงใจแสวงหา ข่าวสารต่างๆจากสื่อมวลชน ไม่ใช่มนุษย์ถูกยัดเยียดข้อความดังที่เคยคิดกัน (สุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง, 2539, หน้า 25)

แม็คคอมและเบ็กเกอร์(McComb and Becker, 1979)ได้กล่าวถึงเรื่องการใช้สื่อเพื่อสนอง ความต้องการและความพึงพอใจนั้น บุคคลจะใช้สื่อมวลชนเพื่อสนองความต้องการต่อไปนี้

1. เพื่อต้องการทราบเหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามและสังเกตการณ์ความ เคลื่อนไหวต่างๆของสื่อมวลชน เพื่อให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ให้ทันสมัย และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ ควรรู้
2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจ (Decision) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันโดยการ เปิดรับสื่อมวลชน ทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของคนต่อสภาวะหรือเหตุการณ์รอบๆตัว
3. เพื่อต้องการข้อมูลในการพูดคุยหรือสนทนา (Discussion) การเปิดรับสื่อมวลชนทำให้ บุคคลมีข้อมูลนำไปใช้ในการพูดคุยหรือสนทนากับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อต้องการมีส่วนร่วม (Participating) ในเหตุการณ์และความเป็นไปต่างๆที่เกิดขึ้น
5. เพื่อต้องการข่าวสารเพิ่มเสริมความคิดเห็น หรือสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไป แล้ว (Reinforcement)
6. เพื่อความบันเทิง (Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลินรวมถึงการผ่อนคลายทาง อารมณ์

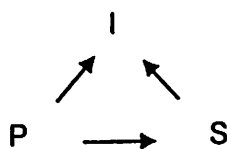
จากแนวคิดและทฤษฎี ของงานวิจัยที่ได้กล่าวมาจึงสามารถสรุปได้ว่า การที่มนุษย์ความ พึงพอใจในการรับข่าวสาร มักจะเกิดจากความต้องการขั้นพื้นฐาน ความคาดหวัง ความเชื่อ สิ่ง เหล่านี้ นั้นล้วนเกิดขึ้น จากภายในจิตใจ ความคิดและทัศนคติของมนุษย์โดยทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่า การที่มนุษย์นั้นแสวงหาข่าวสารนั้น เพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง ส่วน สารที่ได้รับมานั้น อาจจะเป็นสิ่งที่คาดหวัง หรือไม่ได้คาดหวังก็เป็นไปได้ แต่การที่เกิดความพึง พึงพอใจนั้น ข่าวสารที่ได้รับมา จะต้องตรงกับสิ่งที่ได้คาดหวังเอาไว้

6. ทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสาร

ศุภรศมี จิตติกุลเจริญ (2549) ได้ให้ความหมายของทฤษฎีการสื่อสารไว้ว่า ทฤษฎีการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 คำคือ "ทฤษฎี" และ "การสื่อสาร" คำว่า ทฤษฎีมีความหมายว่าข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วได้รับการตรวจสอบและยอมรับกันพอสมควร ดังนั้นทฤษฎีการสื่อสาร หมายถึง คำอธิบายข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ของกระบวนการสื่อสารที่ผ่านการทดสอบแล้ว หรือยอมรับกันแล้วพอสมควร ซึ่งการแบ่งของสื่อสารนั้นจะมีจำนวนคนที่เข้าร่วมในกระบวนการสื่อสารหรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเป็นเกณฑ์ดังนี้คือ

1. การสื่อสารภายในตัวบุคคล เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับหน่วยวิเคราะห์ที่เล็กที่สุด คือบุคคลเพียงคนเดียว มีเพียงคนเดียวที่กระทำหน้าที่ในการสื่อสาร การสื่อสารประเภทนี้คลบลมไปถึงโครงสร้างของความคิด การพัฒนาสติปัญญา การรับรู้ การเรียนรู้ การรับรอง และกระบวนการทางจิตวิทยาอย่างอื่น

แบบจำลองของการสื่อสารภายในตัวบุคคล ของ เฮนเดอร์(Heider, 1946) เสนอแบบของความคิด ซึ่งประกอบด้วย (P) บุคคลที่มีทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลอื่น (S) ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง (I) และขณะเดียวกันก็คาดคะเนทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลอื่นเกี่ยวกับปัญหาเดียวกันด้วย

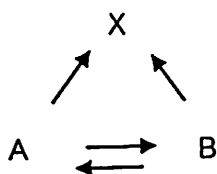

ภาพที่ 2.4 แบบจำลองการสื่อสารภายในตัวบุคคลของ เฮนเดอร์(Heider, 1946)

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือสื่อสารสื่อสารตัวต่อตัว โดยทั่วไปการสื่อสารระดับระหว่างบุคคลนี้ มีองค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสารที่ครบถ้วนซึ่งจำแนกออกเป็น ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) สื่อ (Channel) ผู้รับสาร (Receiver) ผล (Effect) และปฏิกิริยาตอบสนอง (Feedback)

แบบจำลองของการสื่อสารระหว่างบุคคลของ นิวคอมป์(Newcomb, 1953) เรียกว่า "Co-orientation Model" (แบบจำลองความคิดโน้มเอียงร่วม) ในสถานการณ์นั้นจะประกอบด้วยบุคคล 2 คน ซึ่งต่างมีความคิดหรือทัศนคติเกี่ยวกับฝ่ายตรงข้ามและเกี่ยวกับวัตถุ หรือปัญหาอัน

เดียวกัน ในสถานการณ์เช่นนี้ Newcomb เสนอว่า การสื่อสารระหว่างตัวต่อตัวจะทำให้ความคิดหรือทัศนคติของบุคคลทั้งสองเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันอยู่ในสภาพสมมูล (Symmetrical relationships)

ภาพที่ 2.5 แบบการสื่อสารระหว่างบุคคล (ABX) ของ Newcomb

3. การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large group Communication or Public Communication) เป็นการสื่อสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากซึ่งมารวมอยู่ในที่เดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน แต่เนื่องจากจำนวนคนที่มากเกินไป จึงไม่ใช่ลักษณะการสื่อสาร ระหว่างบุคคล เพราะการสื่อสารกลุ่มใหญ่โอกาสที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะแลกเปลี่ยนข่าวสารกันโดยตรงนั้นมีอยู่น้อย และจะสื่อสารกับแบบตัวต่อตัวนั้นเป็นไปได้ยาก ยกตัวอย่างเช่น การอภิปรายในหอประชุม การปราศรัยเสียง การปาฐกถา การสอนที่มีผู้เรียนจำนวนมากจนต้องจัดเป็นหลายห้องเรียน โดยอาศัยสื่อการสอนเข้ามาช่วยในการสอน เช่น ใช้โทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น

4. การสื่อสารในองค์กร (Organization Communication) ลักษณะพิเศษของการสื่อสารในองค์กรอยู่ที่ว่า เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ที่เป็นสมาชิกขององค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นทางการ ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ นโยบาย มีการจัดตั้งองค์กร มีการแบ่งงานกันทำ เพื่อปฏิบัติการกิจขององค์กรหรือหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการจัดตั้งองค์กรนั้น มีการแบ่งสายงานและลำดับชั้นของความรับผิดชอบและการบังคับบัญชา การสื่อสารระหว่างผู้ร่วมงานในระหว่างเดียวกัน และการสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติที่อยู่คนละสายงานกันและต่างระดับกัน ซึ่งทั้งหลาย ซึ่งทั้งหลายเหล่านี้จำเป็นต้องมีการสื่อสารกันอยู่เสมอเพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือเพื่อความสมัครสมานสามัคคี เพื่อสร้างความสงบสุขกลมเกลียวของคนในหน่วยงาน ตัวอย่างของการสื่อสารในองค์กรได้แก่ การสื่อสารในบริษัท การสื่อสารในโรงงานอุตสาหกรรม การสื่อสารในหน่วยงานราชการ เป็นต้น

5. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) กิจกรรมด้านการสื่อสารในปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนมากและเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก เนื่องจากสังคมในปัจจุบัน เป็นสังคมขนาด

ใหญ่และมีความซับซ้อน มีความเป็นสังคมของข้อมูลข่าวสาร มากขึ้น การสื่อสารในปัจจุบัน จึงต้องอาศัยระบบการสื่อสารมวลชน และเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ๆเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถทำการติดต่อสื่อสารกับคนจำนวนมากที่อยู่กระจัดกระจายตามที่ต่างๆได้ เครื่องมือที่จะใช้ในการสื่อสารได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นความเจริญเติบโตของเทคโนโลยีที่มีเรื่อยๆ เพื่อใช้เป็นสื่อในการสื่อสารกับมวลชนได้โดยไม่ถูกจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

โดยสรุปแล้วแบบจำลองการสื่อสารหมายถึง ทฤษฎี หรือตัวแทนของทฤษฎี ที่นำเสนอในรูปแบบรูปภาพ การฟ หรือแบบจำลองต่างๆ เพื่อที่ อธิบายกระบวนการทางการสื่อสารให้ สามารถเข้าใจได้ง่ายและเป็นที่ยอมรับนั่นเอง

7. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ธีรนุช เจนสุกิจพานิช (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการนำเสนอข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์เอเอสทีวีผู้จัดการออนไลน์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านลักษณะประชากร เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองในหนังสือพิมพ์เอเอสทีวีผู้จัดการออนไลน์ ด้านพฤติกรรมการเปิดรับพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตามข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์เอเอสทีวีผู้จัดการออนไลน์ น้อยกว่า 1 ปี โดยใช้เวลาการเปิดรับน้อยกว่า 1 ชั่วโมงเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ในช่วงเวลา 8.00-12.00 น.

ชานนท์ รัตนโชติ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประโยชน์ในการรับข่าวสารจาก หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านลักษณะประชากร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรของผู้รับสาร พบว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันจะเป็นตัวกำหนดให้ได้รับประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ ออนไลน์แตกต่างกัน ด้านการรับข่าวสารพบว่า ชาวที่ได้รับความสำคัญเป็นอันดับแรกคือชาว เศรษฐกิจ รองลงมาคือ ชาวอาชญากรรม และชาวกีฬา มีการรับข่าวสารแบบเจาะลึกแต่ไม่ติดตามความคืบหน้า และมองตาพาดหัวข่าว

จารุพันธ์ จันทฤทธิ์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการองค์ประกอบหนังสือพิมพ์ออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับหนังสือพิมพ์ออนไลน์ได้แก่ความถี่ ช่วงเวลา ส่วนที่อ่านประเภทข่าว มีผลต่อความต้องการองค์ประกอบหนังสือพิมพ์ออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ด้านการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ ออนไลน์ การนำเสนอข่าวสาร ข้อมูลหรือปัญหาจากการอ่านมีผลต่อความต้องการองค์ประกอบของหนังสือพิมพ์ ออนไลน์ไม่แตกต่าง

กัน ส่วนรูปแบบของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ พบว่านักศึกษาต้องการให้เป็นรูปแบบสื่อผสม คือมีทั้ง ภาพ เสียง การเคลื่อนไหว และสามารถหาข่าวย้อนหลังได้

ธัญพร เมฆพัฒน์ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการหนังสือพิมพ์ออนไลน์ของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพและ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ด้านผู้รับสาร มีความต้องการรู้ทันเหตุการณ์ ผู้รับสารมีทางเลือกในการอ่านข่าวมากขึ้น ผู้รับสารได้รับความรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ ออนไลน์ และผู้รับสารเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์เพราะ ต้องการข่าวสารชายตัดสินใจ ด้านพฤติกรรมการใช้บริการหนังสือพิมพ์ออนไลน์พบว่า ประเภทของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ที่เลือกอ่านคือ ประเภทประชานิยม รองลงมาคือ ประเภทผสมผสาน ส่วนเนื้อหาที่เลือกอ่านคือ ข่าวต่างๆ รองลงมาคือสื่อบันเทิง และใน 1 เดือนมีการใช้บริการหนังสือพิมพ์ ออนไลน์ 15-19 ครั้ง ส่วนด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลพบว่า ผู้รับสารมีความต้องการรู้ทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีความง่ายในการค้นหาข้อมูลและ การนำเสนอต้องเข้าใจง่าย กระทัดรัด มีความชัดเจน

กาญจนา กาญจนเทวี (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง แรงจูงใจ พฤติกรรม และความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ไทย พบว่า ดัชนีแรงจูงใจ ที่ทำให้เปิดรับคือ ความสะดวกเนื่องจากใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ประจำ และสะดวกที่จะเปิดรับข่าวสารที่สนใจ โดยกลุ่มตัวอย่างเปิดรับหนังสือพิมพ์ออนไลน์ไทยคนละ 2-3 ฉบับต่อครั้ง โดยใช้เวลาอ่าน 10-20 นาที ความถี่ในการเปิดรับมากกว่า 1 ครั้งต่อวัน เนื้อหาที่ผู้อ่านเปิดรับมากที่สุดคือ ข่าว รองลงมาคือบันเทิง และข่าวที่อ่านมากที่สุดคือ ข่าวหน้า 1 รองลงมาคือข่าวเทคโนโลยี และข่าวการตลาดตามลำดับ โดยรวมโดยรวมแล้วผู้อ่านมีความพึงพอใจในความสดใหม่ของข่าวและใช้งานง่าย แต่ผู้อ่านส่วนใหญ่ร้อยละ 78.2 ต้องการให้หนังสือพิมพ์ออนไลน์ไทยมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีรูปแบบการนำเสนอเฉพาะตัว คือ นำเสนอข่าวใหม่เสมอในหนึ่งวัน และเสนอข่าวด่วนก่อนหนังสือจะตีพิมพ์ พร้อมมีการนำเสนอลิงค์ข่าวสู่บทความที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและกว้างกว่าการเปิดรับสารจากสื่ออื่นๆ

นฤตม สาริกบุตรและ นัทธีรัตน์ ควรรัฐดี (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวของหนังสือท้องถิ่นของประชาชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานีได้ลงสนามพื้นที่เป้าหมายการวิจัยทำให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 924 ฉบับ พึงพอใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี 1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนก

ตามลักษณะทางประชากรศาสตร์แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงใจที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษาในแล้วมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำแนกตามอาชีพ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำแนกตามรายได้ในภาพรวมโดยมีระดับมากเช่นกัน

ธิดารัตน์ บุญล้อม(2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจการอ่านหนังสือพิมพ์ โฟสต์ ทูเดย์ ในกรุงเทพมหานคร โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับพอใจ พฤติกรรมการอ่านในด้านมูลเหตุจูงใจในการอ่านหนังสือพิมพ์ โฟสต์ ทูเดย์มีการอ่านเพื่อรับรู้ข่าวสารมากที่สุด เช็คชั้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านบ่อยมากที่สุดในหนังสือพิมพ์ โฟสต์ ทูเดย์ คือ เช็คชั้น C แมกกาซีน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของข่าว แตกต่างกัน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน ระดับรายได้ที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหนังสือพิมพ์โฟสต์ ทูเดย์ ในด้านรูปเล่มและเช็คชั้นที่ชอบ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์โฟสต์ ทูเดย์ ในด้านมูลเหตุจูงใจในการอ่าน ได้แก่ การอ่านเพื่อประเมินค่าและวิจารณ์ มีความแตกต่างกัน

กาญจน์ จวีร์ธรรมวัฒน์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์กีฬา สตาร์ชอคเกอร์ รายวัน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นอกเหนือจากสตาร์ชอคเกอร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อ่านสยามกีฬา และอ่านหนังสือพิมพ์กีฬา สตาชอคเกอร์ ทุกวัน โดยใช้ระยะเวลาในการอ่านแต่ละครั้ง 11-30 นาที และอ่านทุกคอลัมน์ ซึ่งเนื้อหาที่อ่านมากที่สุด คือ เนื้อหาประเภทอัตราการแข่งขันและทัศนะของคอลัมน์นิสต์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ซื้อหนังสือพิมพ์กีฬา สตาร์ชอคเกอร์ ตามร้านหนังสือ/แผงลอย และสถานที่ที่ใช้อ่านหนังสือพิมพ์กีฬา สตาร์ชอคเกอร์รายวัน คือ ที่บ้าน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจที่ได้รับจากการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์สตาร์ชอคเกอร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา ข้อมูล และ บทวิเคราะห์วิจารณ์ นอกจากนั้นยังพบว่า เพศ อายุ อาชีพ และการเปิดรับข้อมูลจากหนังสือพิมพ์สตาร์ชอคเกอร์รายวัน ที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจที่ได้รับจากการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์กีฬา สตาร์ชอคเกอร์แตกต่างกัน

แสงรพี ภัทรกิจกุลธร (2543) ได้ศึกษาเรื่อง "การเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ในการพัฒนาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร" ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกทม.มีการเปิดรับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ในการพัฒนาภาษาอังกฤษต่ำมาก โดยเพศ อายุ และระดับ

การศึกษาต่างกันมีการเปิดรับไม่แตกต่างกัน ส่วนสังกัดโรงเรียน แผนการศึกษา และเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองต่างกันมีการเปิดรับที่แตกต่าง นอกจากนี้การเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ แต่เป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

สุบัญญัติ ปลั่งกมล (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคนติ และพฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยทำการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของประชาชน นอกจากนี้สื่อที่แตกต่างกันส่งผลให้มีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกัน

ภักวดี ท้วจบ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคนติ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” ผลการวิจัยพบว่าลักษณะประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคไม่แตกต่างกัน โดยการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเปิดรับสื่อหรือข่าวสารว่ามีลำดับเป็นกระบวนการและมีปัจจัยหลากหลายประการที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และเลือกรับสารของบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีการเปิดรับสื่อมาใช้ในการวิจัยเพื่ออธิบายถึงความแตกต่างในการเปิดรับสื่อของกลุ่มตัวอย่างซึ่งล้วนมีความแตกต่างกัน

ธนาพล โดอุตชนม์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อพัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศนโมเดิร์นไนน์ทีวีสู่ความเป็นสากล” ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในสถานีวิทยุโทรทัศนโมเดิร์นไนน์ทีวี เมื่อจำแนกตามลักษณะทางประชากร ตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และพฤติกรรมการรับชมแล้วปรากฏว่าผู้ชมสถานีวิทยุโทรทัศนโมเดิร์นไนน์ทีวี แตกต่างกัน ส่วน เพศ สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษา และพฤติกรรมการรับชมที่แตกต่างกัน ทำให้ความพึงพอใจต่อสถานีวิทยุโทรทัศนโมเดิร์นไนน์ทีวีไม่แตกต่างกัน